

**РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ І ПРАВА:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ**

ВСРШИНІН Д. М.,
аспірант
(Науково-дослідний інститут
публічного права)

УДК 342.931
DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.1.1>

**ПОНЯТТЯ ТА МЕЖІ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ
ІТ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ**

У статті доведено, що публічне адміністрування ІТ діяльності в Україні це адміністративна діяльність спеціальних адміністративних органів на основі уточнення та реалізації норм адміністративного права з метою забезпечення публічного інтересу в сферах: ефективності, прозорості та зручності у наданні приватним особам адміністративних послуг, здійснення адміністративних процедур, тендерів, електронних торгів тощо, за допомогою інформаційно-технологічних рішень; розробки на замовлення адміністративних органів відповідного програмного забезпечення, його перевірка та сертифікація; впровадження ефективного та безпечного електронного врядування в діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; забезпечення загальної публічної та в умовах воєнного стану кібербезпеки. ІТ діяльність, є різноманітною і залежить від конкретної ролі та спеціалізації, однак до предмету нашого аналізу відноситься тільки та, ІТ діяльність, яка об'єктивно потребує і врегульована нормами адміністративного права. Публічне адміністрування ІТ діяльності здійснюється на основі норм адміністративного права, які зосереджені в інформаційних, безпекових, медійних законах, підзаконних нормативно-правових актах затверджених Урядом, Президентом України та деякими центральним органом виконавчої влади. Головними з яких є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України. Провідними напрямками публічного адміністрування ІТ діяльності в Україні є електронне врядування та публічне забезпечення кібербезпеки. Електронне врядування сприяє у є важливим завданням для подальшого розвитку публічного адміністрування в Україні в цифрову епоху, шляхом впровадження електронних технологій в публічному адмініструванні спрощуючи адміністративні процедури та забезпечуючи доступ до публічної інформації. Кібербезпека в умовах повномасштабного вторгнення російських терористичних військ в Україну вимагає комплексного підходу, щоб забезпечити ефективний захист інформаційного простору, критичних інфраструктур та владних інституцій. Забезпечення безпеки та стійкості є важливими аспектами в умовах кіберзагроз, механізмом втілення якої є ефективне публічне адміністрування ІТ діяльності.

Ключові слова: адміністративна діяльність, адміністративна послуга, адміністративна процедура, адміністративні органи, електронна врядування, кібербезпека, програмне забезпечення, публічне адміністрування.

Viershynin D. M. Concept and limits of public administration of IT activity in Ukraine

The article proves that the public administration of IT activities in Ukraine is the administrative activity of special administrative bodies based on the clarification and implementation of the norms of administrative law on the provision of public interests in the following areas: efficiency, transparency and convenience in providing private individuals with administrative services, implementation of administrative procedures, tenders, etc., with the help of information technology solutions; development of relevant software to the order of administrative bodies, its verification and certification; implementation of effective and safe electronic governance in the activities of executive and local self-government bodies; ensuring general public cyber security and in martial law conditions. IT activity is diverse and depends on a specific role and specialization, but the subject of our analysis is only that IT activity that is objectively necessary and regulated by the norms of administrative law. Public administration of IT activities is carried out because of administrative law norms, which are concentrated in information, security, medical laws, sub-legal normative legal acts, approved by the Government, the President of Ukraine and some central bodies of executive power. The main ones are the National Commission, which determines state regulation in the field of communication and informatization, the State Service for Special Communication and Information Protection of Ukraine. The leading areas of public administration of IT activities in Ukraine are electronic regulation and public provision of cyber security. Electronic ordering of assistance is a task for the further development of public administration in Ukraine in the digital age, by introducing electronic technologies in public administration, simplifying administrative procedures, and providing access to public information. Cyber security in the face of a full-scale invasion of Russian terrorist forces into Ukraine requires a comprehensive approach to ensure effective protection of information space, critical infrastructure, and government institutions. Ensuring security and stability are actual aspects in the context of cyber threats, the mechanism for the implementation of which is effective public administration of IT.

Key words: *administrative activity, administrative bodies, administrative procedure, administrative service, cyber security, electronic charging, public administration, software*

Постановка проблеми. В умовах сьогодення не можливо переоцінити місце і роль ІТ в житті людства. Без перебільшення воно пронизує практично усе життя людини. Навіть не від народження, а від зачаття, адже наприклад, тест на вагітність здійснюється з використанням засобів, які створенні завдяки ІТ технологіям. Народження дитини, її офіційна державна реєстрація, розвиток, навчання, робота, відпочинок все це супроводжують ІТ технології. Навіть після фізичної смерті людини ІТ технології продовжують супроводжувати пам'ять про неї.

Проте ІТ технології не виникають самі по собі. Вони є продуктом розумової та технічної діяльності людей, які їх створюють. Ця діяльність, є без всякого сумніву прогресивною, проти, як продукт діяльності «грішної» людини, може використовуватися, як на користь суспільству, так й наносити людям шкоду. На жаль кібер атаки, які виводять системи управління наприклад атомних електростанції в ладу, це вже періодична буденність. Тим самим, повністю безконтрольне з боку держави створення ІТ продукту є небезпечним.

Український ІТ-ринок у роки Незалежності України динамічно зростає, що не припинилося навіть під час російського повномасштабного вторгнення. За інформацією Національного банку України, ІТ-експорт у 2022 р. зріс на 5,85%. Розвиток технологічного потенціалу супроводжується масштабною цифровізацією, за темпами якої Україна випереджає низку розвинених країн [1]

Отже, аналізовані нами суспільні відносини об'єктивно вимагають правового в цілому, та адміністративно-правового, зокрема врегулювання. Останнє правове врегулювання виникає тоді, коли в його процес включаються адміністративні органи на основі реалізації норм адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До проблеми публічного адміністрування ІТ діяльності в Україні звертали свою увагу вчені А. Берлач, О. Буханевич, В. Галунько, Л. Гальків, О. Карий, О. Ситников, О. Соловйова, С. Стеценко, А. Цапулич та ін. Проте, безпосередньо до аналізу висвітленої нами проблематики вони не звертались, а зосереджувати свої наукові погляди не дотичних наукових викликах.

Мета статті полягає в тому щоб на основі теорії адміністративного права діючого законодавства, доктринальних цю проблематику поглядів вчених сформулювати поняття та розкрити межі публічного адміністрування ІТ діяльності в Україні

Виклад основного матеріалу. Новітній етап суспільного розвитку позиціонують як економіку змін (цифрову епоху), якій передували економіка відкриттів (індустріальна епоха) та економіка сталості (аграрна епоха). Невід'ємними атрибутами економіки змін є прискорення і розширення застосування знань на тлі надшвидкого зростання обсягів інформаційних потоків. Диджиталізація, пронизуючи щораз ширші сфери суспільного буття, потребує адекватних змін у використанні інтелектуального потенціалу. За умов цифрового укладу глобальним трендом стає збільшення попиту на продукти, виробництво яких забезпечують носії інтелектуальних активів ІТ-сфери. Відтак країни, які прагнуть досягти прогресу, створюють привабливі умови для провадження ІТ-бізнесу, а науково-експертне середовище активізує пошукову діяльність у цій царині [2].

ІТ (інформаційні технології) – це широкий термін, який вказує на використання комп'ютерних систем, програмного забезпечення та мереж для зберігання, обробки, передачі та отримання інформації. Цей термін охоплює різноманітні аспекти, пов'язані із застосуванням технологій у сфері обробки інформації. Згідно з словником української мови, «діяльність» це застосування праці до чого-небудь [3].

Діяльність, як різновид застосування праці в ІТ може бути дуже різноманітною і залежить від конкретної ролі та спеціалізації в цій провідній галузі української економіки. Вона включає: апаратне забезпечення (Hardware) комп'ютерами, серверами, мережевим обладнанням, пристроями зберігання даних та іншими фізичними компонентами, які використовуються для обробки інформації; програмне забезпечення (Software), як системи операцій, додатки, програми, які дозволяють взаємодіяти з апаратним забезпеченням і виконувати різноманітні завдання; мережі (Networking), стосовно забезпечення зв'язку між різними комп'ютерами та пристроями для обміну даними; інтернет-технології (Internet Technologies), що стосуються використання Інтернету, веб-розробки, електронної пошти, соціальних мереж і т.д.; бази даних (Databases), як системи зберігання та організації даних, що забезпечують ефективний доступ до інформації; кібербезпеку (Cybersecurity), як заходи, спрямовані на захист інформації та комп'ютерних систем від кіберзагроз; розробка програмного забезпечення (Software Development), як процес створення програм і додатків для різних цілей; ІТ-консалтинг (IT Consulting), щодо надання професійних консультацій з питань впровадження та оптимізації ІТ-рішень; ІТ-інфраструктура (IT Infrastructure), як загальна структура технічних засобів, необхідних для функціонування ІТ-систем. Логічним є те, що усі з вище перерахованих секторів ІТ діяльності ж такими, що врегульовуються нормами адміністративного права.

В умовах сьогодення публічне адміністрування ІТ діяльності здійснюється на основі норм адміністративного права, які зосереджені в першу чергу в таких законах України: «Про інформацію», згідно з яким основними напрямками державної інформаційної політики є забезпечення доступу кожного до інформації; забезпечення рівних можливостей щодо створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації; створення умов для формування в Україні інформаційного суспільства; забезпечення відкритості та прозорості діяльності суб'єктів владних повноважень; створення

інформаційних систем і мереж інформації, розвиток електронного урядування; постійне оновлення, збагачення та зберігання національних інформаційних ресурсів; забезпечення інформаційної безпеки України; сприяння міжнародній співпраці в інформаційній сфері та входженню України до світового інформаційного простору [4]. «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», визначає, що Умови обробки інформації в системі визначаються власником системи відповідно до договору з володільцем інформації, якщо інше не передбачено законодавством. Державні інформаційні ресурси або інформація з обмеженим доступом, вимога щодо захисту якої встановлена законом, повинні оброблятися в системі із застосуванням комплексної системи захисту інформації з підтвердженою відповідністю. Підтвердження відповідності комплексної системи захисту інформації здійснюється за результатами державної експертизи, яка проводиться з урахуванням галузевих вимог та норм інформаційної безпеки [5]. А також, «Про захист персональних даних» [6], «Про електронні документи та електронний документообіг» [7], «Про медіа» [8].

Одним з головних адміністративних органам, які здійснюють публічне адміністрування ІТ діяльності є: Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (НКРЗІ), як адміністративний орган, відповідальний за регулювання зв'язку та інформаційних технологій. Вона є підпорядкована Президенту України і підзвітний Верховній Раді України. Виконує роль органу ліцензування, дозвільного органу, регуляторного органу та органу державного нагляду в сфері телекомунікацій, інформатизації, користування радіочастотним ресурсом та послуг поштового зв'язку [9].

Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, яка є державним органом, який призначений для забезпечення функціонування і розвитку державної системи урядового зв'язку, Національної системи конфіденційного зв'язку, формування та реалізації державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, активної протидії агресії у кіберпросторі, а також інших завдань відповідно до закону. Вона спрямовує свою діяльність на забезпечення національної безпеки України від зовнішніх і внутрішніх загроз та є складовою сектору безпеки і оборони України. Основними завданнями Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України є: формування та реалізація державної політики у сферах криптографічного та технічного захисту інформації, кіберзахисту, поштового зв'язку спеціального призначення, урядового фельд'єгерського зв'язку, захисту державних інформаційних ресурсів та інформації, вимога щодо захисту якої встановлена законом, в інформаційних, електронних комунікаційних та інформаційно-комунікаційних системах і на об'єктах інформаційної діяльності, а також у сферах використання державних інформаційних ресурсів у частині захисту інформації, протидії технічним розвідкам, функціонування, безпеки та розвитку державної системи урядового зв'язку. Національної системи конфіденційного зв'язку, активної протидії агресії у кіберпросторі; створення та забезпечення функціонування системи активної протидії агресії у кіберпросторі; створення та забезпечення функціонування Центру активної протидії агресії у кіберпросторі [10].

Провідними напрямками публічного адміністрування ІТ діяльності в Україні є електронне урядування та публічне забезпечення кібербезпеки. Електронне урядування (Е-урядування) є важливим інструментом розвитку інформаційного суспільства в Україні, яке орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на формування інноваційної моделі розвитку високотехнологічного суспільства, основним предметом виробництва якого є інформація та наукомісткі технології, тобто результати інтелектуальної праці громадян. Цей термін міжнародно визнаний, широко використовується як у світі, так і в Україні (Рекомендація Комітету міністрів Ради Європи з питань е-урядування від 15.12.2004 р., Директива Європейського парламенту «Про систему електронних підписів, що застосовуються в межах Співтовариства» від 13.12.1999 р., Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства, ухвалена лідерами країн Є8 22.07.2000 р.). Електронне урядування в Україні є важливою складовою публічного адміністрування, а використання інформаційно-технологічних (ІТ) рішень в цьому контексті вирішує ряд завдань для поліпшення

доступу до послуг, ефективності управління та забезпечення відкритості та прозорості влади. Декілька аспектів електронного врядування в Україні можуть бути виділені: Електронні послуги для громадян та бізнесу: Україна активно впроваджує електронні послуги для громадян та підприємств через портал "Дія". Це включає електронні сервіси для отримання документів, реєстрації бізнесу, подання декларацій та інші адміністративні процедури. Це полегшує взаємодію громадян та бізнесу з державними органами. Електронні тендери та закупівлі: Використання електронних майданчиків для проведення тендерів та закупівель сприяє боротьбі з корупцією та робить процес більш прозорим і ефективним. Електронна звітність та облік: Впровадження електронної звітності та систем обліку сприяє зменшенню бюрократії та помилок в адміністративних процесах. Відкриті дані та прозорість: Влада активно працює над підвищенням рівня прозорості та доступу до інформації через використання електронних платформ та відкритих даних. Кібербезпека та захист інформації: Забезпечення високого рівня кібербезпеки є важливим аспектом електронного врядування, особливо при обробці та зберіганні чутливої інформації. Розвиток електронного урядування на місцевому рівні: Підтримка та розвиток електронного врядування на місцевому рівні є важливим аспектом, оскільки це сприяє полегшенню взаємодії місцевих громад з органами влади [11].

В цілому слід підкреслити, що електронне врядування сприяє підвищенню ефективності державного управління, зменшенню корупції та поліпшенню якості послуг для громадян та бізнесу. Розвиток цього напрямку є важливим завданням для подальшого розвитку України в цифрову епоху. Україна активно впроваджує електронні технології в державному управлінні, спрощуючи процедури та забезпечуючи доступ до публічної інформації.

Кібербезпека в умовах повномасштабного вторгнення російських терористів в Україну стає провідною частиною публічного адміністрування в галузі ІТ-діяльності. Забезпечення безпеки інформаційної інфраструктури та даних важливе для збереження суверенітету та відповіді на кіберзагрози.

Профільний Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», визначає, що кібербезпека – захищеність життєво важливих інтересів людини і громадянина, суспільства та держави під час використання кіберпростору, за якої забезпечуються сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікативного середовища, своєчасне виявлення, запобігання і нейтралізація реальних і потенційних загроз національній безпеці України у кіберпросторі. Кіберзахист – сукупність організаційних, правових, інженерно-технічних заходів, а також заходів криптографічного та технічного захисту інформації, спрямованих на запобігання кіберінцидентам, виявлення та захист від кібератак, ліквідацію їх наслідків, відновлення сталості і надійності функціонування комунікаційних, технологічних систем [12].

Основними аспектами кібербезпеки в контексті повномасштабного вторгнення є істемі виявлення та захисту від кібератак, як розробка та впровадження систем, які виявляють та відстоюються від кібератак, забезпечуючи невідкладний реагування на нові загрози. Захист критично важливих об'єктів: Критично важливі об'єкти, такі як енергетичні системи, транспортні мережі та комунікації, повинні бути надійно захищені від кіберзагроз. Кіберзахист владних інституцій: Урядові інформаційні ресурси та інституції мають бути об'єктом спеціального захисту для запобігання шпигунства та руйнування. Розробка та впровадження кіберстратегій: Уряд України повинен розробляти та впроваджувати стратегії кібербезпеки, які враховують конкретні загрози від росії та інших кіберакторів. Міжнародна співпраця: Важливо активно співпрацювати з міжнародними партнерами, обмінюючи інформацією та розробляючи спільні стратегії кіберзахисту. Ефективність правової бази: Законодавство повинно забезпечувати ефективний захист від кіберзагроз та визначати відповідальність за кіберакти. Вдосконалення та навчання персоналу: Забезпечення постійного навчання та розвитку персоналу у галузі кібербезпеки для вдосконалення кібернавичок та готовності до реагування. Реагування на кіберінциденти: Розробка планів реагування на кіберінциденти та впровадження ефективних методів відновлення після атак [13].

Отже, кібербезпека в умовах повномасштабного вторгнення вимагає комплексного підходу, щоб забезпечити ефективний захист інформаційного простору, критичних інфраструктур та владних інституцій. Забезпечення безпеки та стійкості є важливими аспектами в умовах кіберзагроз, зокрема в контексті повномасштабного вторгнення російських терористичних військ в Україну.

Висновки. Усе вищенаведене дає можливість сформулювати наступні узагальнення щодо та межі публічного адміністрування ІТ діяльності в Україні:

– інформаційні технології – це широкий термін, який вказує на використання комп'ютерних систем, програмного забезпечення та мереж для зберігання, обробки, передачі та отримання інформації.

– ІТ діяльність, є різноманітною і залежить від конкретної ролі та спеціалізації вона включає: програмне забезпечення (Software), мережі (Networking), інтернет-технології (Internet Technologies), бази даних (Databases), кібербезпеку (Cybersecurity); розробку програмного забезпечення (Software Development), ІТ-консалтинг (IT Consulting), ІТ-інфраструктура (IT Infrastructure), однак до предмету нашого аналізу відноситься тільки та ІТ діяльність, яка об'єктивно потребує і врегульована нормами адміністративного права;

публічне адміністрування ІТ діяльності здійснюється на основі норм адміністративного права, які зосереджені в першу чергу в таких законах України: «Про інформацію», «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах», «Про захист персональних даних», «Про електронні документи та електронний документообіг», «Про медіа», «Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України», підзаконний нормативно-правових актів затверджених Урядом, Президентом України та деякими центральним органом виконавчої влади. Головними з яких є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України.

– провідними напрямками публічного адміністрування ІТ діяльності в Україні є електронне врядування та публічне забезпечення кібербезпеки.

– електронне врядування сприяє у є важливим завданням для подальшого розвитку публічного адміністрування в Україні в цифрову епоху, шляхом впровадження електронних технологій в публічному адмініструванні спрощуючи адміністративні процедури та забезпечуючи доступ до публічної інформації.

– кібербезпека в умовах повномасштабного вторгнення російських терористичних військ в Україну вимагає комплексного підходу, щоб забезпечити ефективний захист інформаційного простору, критичних інфраструктур та владних інституцій. Забезпечення безпеки та стійкості є важливими аспектами в умовах кіберзагроз, механізмом втілення якої є ефективне публічне адміністрування ІТ діяльності.

Отже, публічне адміністрування ІТ діяльності в Україні це адміністративна діяльність спеціальних адміністративних органів на основі уточнення та реалізації норм адміністративного права з метою забезпечення публічного інтересу в сферах: 1) ефективності, прозорості та зручності у наданні приватним особам адміністративних послуг, здійснення адміністративних процедур, тендерів, електронних торгів тощо, за допомогою інформаційно-технологічних рішень; 2) розробки на замовлення адміністративних органів відповідного програмного забезпечення, його перевірка та сертифікація; 3) впровадження ефективного та безпечного електронного врядування в діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування; 4) забезпечення загальної публічної та в умовах воєнного стану кібербезпеки.

Список використаних джерел:

1. Ефект цифрової синергії. Які перспективи для розвитку ІТ-сектору та стартап-індустрії відкриває очікуваний вступ України до ЄС. Forbes. 2023. URL: <https://forbes.ua/innovations/efekt-tsifrovoi-sinerгии-yaki-perspektivi-dlya-rozvitku-it-sektoru-ta-startap-industrii-vidkrivae-ochikuvaniy-vstup-ukraini-do-es-29082023-15636>

2. Карий О., Гальків Л., Цапулич А. Розвиток ІТ-сфери України: чинники та напрями активізації. *Journal of Lviv Polytechnic National University Series of Economics and Management Issues* Vol. 5, No. 1. 2021. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2021/may/23587/210488verstka-44-57.pdf>
3. Діяльність. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970–1980). 2024. URL: <https://sum.in.ua/s/dijaljnistj>
4. Про інформацію. Закон України 2 жовтня 1992 р. № 2657-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
5. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах. Закон України від 5 липня 1994 р. № 80. 2024. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Про захист персональних даних. Закон України від 1 червня 2010 р. № 2297-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 34. ст. 481.
7. Про електронні документи та електронний документообіг. Закон України від 22 травня 2003 р. № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. ст. 275.
8. Про медіа. Закон України від 13 грудня 2022 р. *Верховна Рада України*. 2024. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
9. Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації. Затверджено Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. 1067. *Верховна Рада України*. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011#Text>
10. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України. Закон України від 23 лютого 2006р. № 3475-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. ст. 258.
11. Соловійова О. Використання електронного врядування в публічному адмініструванні. Галуцько В., Стеценко С., Берлач А., Буханевич О., Ситников О. та ін. *Адміністративне право та адміністративний процес України в умовах воєнного стану: колективна монографія / за заг. ред. В. Фелика, В. Курила*. Київ: «Видавництво Людмила», 2023. С. 301-306.
12. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України. Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2017р. № 45. ст. 403.
13. Кібербезпека, ІБ, безпека ІТ – у чому різниця?. *H-X Technologies*. 2024. URL: <https://www.h-x.technology/ua/blog-ua/infosec-itsec-cybersecurity-difference-ua>

